

# SAĞLIK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNDE ROMANTİK İLİŞKİLERLE İLGİLİ KALIP YARGILARA KARŞI TUTUMLAR VE CİNSİYETÇİLİK

## ATTITUDES TOWARD SOME STEREOTYPES RELATED TO ROMANTIC RELATIONSHIPS AND SEXISM AMONG HEALTH SERVICES HIGHER EDUCATION STUDENTS

*Mızrak Şahin, B. \*, Özerdoğan, N. \*\**

### ÖZET

**Amaç:** Tanımlayıcı tipte olan bu çalışmanın amacı Eskişehir Osmangazi Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin romantik ilişkilerle ilgili kalıp yargılara karşı tutumlarını ölçmek ve bu tutumların cinsiyet farklılıkları ve cinsiyetçiliği nasıl etkilediğini saptamaktır.

**Gereç ve Yöntem:** Araştırmanın evrenini Hemşirelik, Ebelik ve Sağlık Kurumları Yöneticiliği Bölümlerinde 2012-2013 eğitim-öğretim yılında kayıtlı 830 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada örneklem seçimine gidilmemiş araştırmanın yapıldığı Şubat-Mart 2013 tarihleri arasında ulaşılabilen ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 311 öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır. Veriler, öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini belirleyici 16 soruluk anket formu, “Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇDCÖ)”, “Romantik İlişkilerle İlgili Kalıp Yargılara İlişkin Tutumlar Ölçeği (RIKTÖ)” ve “Toplumsal Cinsiyet ile İlgili Sistemi Meşrulaştırma Ölçeği (TCSMÖ)” kullanılarak toplanmıştır. Her üç ölçekteki artış kadın ve erkek rollerindeki gelenekselliği, toplumsal cinsiyet ayrımcılığını ve romantik ilişkilerde benimsenen kalıplaşmış bakış açısını göstermektedir. Elde edilen veriler IBM SPSS 21.0 paket programı ile bilgisayar ortamında değerlendirilmiştir.

**Bulgular:** Araştırmaya katılan öğrencilerden 265’i kadın (%85.2), 46’sı (%14.8) erkektir. Katılımcıların yaş ortalaması  $20.87 \pm 2.12$ ’dir. Öğrencilerin RIKTÖ’nin romantik ilişkilerde erkeğin baskın kadının kabul edici tavırları alt ölçeğinden aldıkları puanlar ile düşmanca ( $r=0.23$ ,  $p<0.01$ ) ve korumacı cinsiyetçilik ( $r=0.32$ ,  $p<0.01$ ) alt ölçek puanları arasında anlamlı ve pozitif yönde korelasyon saptanmıştır. Benzer şekilde katılımcıların RIKTÖ’nin erkeğin girişken olması alt ölçeğinden aldıkları puanlar ile düşmanca ( $r=0.25$ ,  $p<0.01$ ) ve korumacı cinsiyetçilik ( $r=0.25$ ,  $p<0.01$ ) alt puanları arasında da anlamlı ve pozitif yönde korelasyon bulunmuştur. Buna göre düşmanca ve dostça cinsiyetçilikten katılımcıların aldıkları puanlar arttıkça romantik ilişkilere yönelik kalıp yargılar ölçeğinin alt ölçeklerinden aldıkları puanlar da artmaktadır.

**Sonuç:** Romantik ilişkilerde kalıp yargılara karşı tutumlara daha fazla sahip olan öğrenciler düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik yaklaşımını daha fazla benimsemektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Cinsiyetçilik, toplumsal cinsiyeti meşrulaştırma ölçeği, romantik ilişkilerle ilgili kalıp yargılara ilişkin tutumlar ölçeği, çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeği

**Sorumlu Yazar:** Araş. Gör. Berrak Şahin Mızrak, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eskişehir Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü ESKİŞEHİR  
Tel: 0 222 239 37 50/1528.  
e-mail: [bmizrak1987@gmail.com](mailto:bmizrak1987@gmail.com)

### ABSTRACT

**Objective:** The purpose of the descriptive study is to measure attitudes toward some stereotypes related to romantic relationship and examines how sex differences and sexism influence attitudes toward some stereotypes relevant to romantic relationship of students who have been educated in Eskişehir Osmangazi University School of Health.

**Material and Method:** The population of this study 830 students who have been education in Department of Nursing, Midwifery and Management In Health Care Institutions in the 2012-2013 academic year. Sampled was not used this study and 311 voluntary students who were in school during study were included in the study. All data were collected between February-March 2013 by a questionnaire form composed of 16 questions which is determined socio-demographic characteristics of students, The Ambivalent Sexism Scale, Attitudes Toward Some Stereotypes Related To Romantic Relationships Scale and Gender Related System Justification Scale. The increase in each three scales showed that sharing of traditional roles in men and women, social gender discrimination and perspective of adopted stereotypes in romantic relationships. The SPSS IBM 21.0 for Windows package was used to evaluate all data.

**Results:** In the study 265 (%85.2) of the students were female, 46 (%14.8) of the students were male. The mean age of the students included in the research was  $20.87 \pm 2.12$  years. Attitudes Toward Women’s Compliance in Romantic Relationships sub-scale was positively correlated with hostile ( $r=.23$ ,  $p<0.01$ ) and benevolent sexism ( $r=.32$ ,  $p<0.01$ ). Similarly, Attitudes Toward Men’s Assertiveness in Romantic Relationships sub-scale was positively correlated with hostile ( $r=.25$ ,  $p<0.01$ ) and benevolent sexism ( $r=.25$ ,  $p<0.01$ ). Accordingly to this finding the students who have affirmative attitudes toward some stereotypes related to romantic relationships more adopted to hostile and benevolent approach.

**Conclusion:** Students who had higher attitudes toward some stereotypes related to romantic relationships more adopted hostile and benevolent sexism.

**Key Words:** Sexism, gender related system justification scale, attitudes toward some stereotypes related to romantic relationships scale, ambivalent sexism scale

\*Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eskişehir Sağlık Yüksekokulu, ESKİŞEHİR

\*\*Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eskişehir Sağlık Yüksekokulu, ESKİŞEHİR

## GİRİŞ

Toplumsal cinsiyet rolü toplumun tanımladığı ve bireylerin yerine getirmelerini beklediği cinsiyetle ilişkili bir grup beklenti, diğer bir deyişle kadınlığın ve erkekliğin sosyal ortamlarda ifade edilidir. Örneğin, bakım vericilik, duygusallık, bağımlılık, başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı olma kadınlardan beklenen ve kadınsı özellikler olarak nitelenirken; duygularını gizleme, başarılı olma, bağımsız davranma, dışarıda çalışma gibi özellikler erkeklerden beklenen ve erkeksi olarak nitelenen özelliklerdir. Diğer bir ifadeyle kadınsılık (feminen olma), ev içinde bakım verici, ilgi gösterici olmayla ilgili özellikleri, erkeksilik (maskülen olma) ise iş dünyasında yarışmacı ve başarı yönelimli olmayla ilgili özellikleri içermektedir (1). Cinsiyet rolleri hakkındaki kalıp yargılar, erkeklerin ve kadınların nasıl davranmaları gerektiğine ilişkin normatif inançlardır (2). Sakallı-Uğurlu'ya (3) göre, kişiler toplumun kadın ve erkekten bekledikleri davranışları içeren kalıp yargıları toplumsallaşma sürecinde içselleştirmişler, farkında olarak ya da olmadan olumlu-olumsuz özellikler taşıyan bu kalıp yargıların devamlılığını sağlamışlardır. Bu durum ise cinsiyetçilik kavramının daha çok kadın cinsiyeti temelinde maruz kaldığı ayrımcılığa vurgu yapması sonucunu doğurmuştur (1).

Cinsiyetçilik ilk olarak kadın düşmanlığının bir yansıması olarak kadınlarda kavramsallaşmıştır (4). Allport'un yaptığı bu tanıma yönelik olarak Glick ve Fiske (5) cinsiyetçilik kavramının kadınlara karşı sadece olumsuz tutumları ifade etmek için kullanılamayacağını çünkü kadınlara yönelik olumsuz duyguların olumlu duygularla birlikte var olduğunu belirtmişlerdir. Bu kavram ışığında Glick ve Fiske (5), Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı'nı geliştirmişlerdir. Kuram,

cinsiyetçiliğin iki yönünden söz etmektedir: Düşmanca cinsiyetçilik, kadınlara yönelik olumsuz duygular ve kalıp yargılarla ilişkiliyken; korumacı cinsiyetçilik olumlu tutum ve kalıp yargıları içermektedir.

Düşmanca cinsiyetçilik, kadının erkeğe göre daha zayıf ve erkeğe bağımlı olarak algılanması ve buna bağlı olarak da düşük seviyede görülüp cinsiyet ayrımcılığına maruz kalması şeklinde tanımlanır. Cinsiyetçiliğin örtük bir biçimde ifade bulduğu korumacı cinsiyetçilik ise kadınların zayıf, bağımlı ve korunması gereken varlıklar olarak gösterilip diğer taraftan örtük olarak geleneksel cinsiyet kalıp yargılarının ve erkeksi baskınlığın vurgulanmasıdır (5-7). Cinsiyet kalıp yargıları, kadınlar ve erkekler için uygun görülen davranışlar ve psikolojik özelliklere ilişkin inançları içermektedir. Cinsiyet kalıp yargıları kadından ve erkekten beklenen geleneksel cinsiyet rollerine göre şekillenmektedir. Örneğin kadınların daha duygusal, itaatkâr, batıl inançlı, erkeklerinse baskın, bağımsız ve güçlü olduğu, cinsiyetle ilgili yaygın kalıp yargılardır (8).

Karşı cinse yönelik davranışlar cinsiyet kalıp yargılarından etkilenmektedir (9). Kadın ve erkekten beklenen kalıp yargısal davranışları karşı cinse yönelik romantik ilişkilerde de görmek mümkündür (8). Üniversite öğrencilerinin toplum tarafından kadın ve erkeğe yüklenilen kalıplaşmış cinsiyet yargılarının onlar için ne anlam taşıdığı ve karşı cinsle olan ilişkilerinde bu yargılardan ne ölçüde etkilendiklerinin belirlenmesi toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Çalışmamızda özellikle toplumsal cinsiyet bakış açısının etkisi ile kadınların daha fazla bulunduğu ve daha feminize bir sektör olan sağlık sektörüne meslek elemanı yetiştiren sağlık yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin, romantik

ilişkilerle ilgili tutumlarını ölçmek ve bu tutumları, cinsiyet farklılıkları ile cinsiyetçilik anlayışlarının nasıl etkilediğini saptamak amaçlanmıştır.

Bu bağlamda araştırmanın hipotezleri şu şekilde oluşturulmuştur:

H1: Düşmanca ve dostça cinsiyetçilik anlayışına sahip olan öğrenciler cinsiyetçilik ile ilgili kalıp yargıları daha fazla benimsemektedirler.

H2: Erkek ile kız öğrenciler arasında cinsiyetçilik algısı farklıdır. Erkek öğrenciler kız öğrencilerle karşılaştırıldığında gelenekselci, kalıplaşmış cinsiyet rollerini daha fazla benimsemektedirler.

H3: Erkek öğrenciler romantik ilişkilerde erkeğin baskın kadının kabul edici tavırlarını, kız öğrenciler romantik ilişkilerde erkeğin girişken olması düşüncesini benimsemektedir.

## GEREÇ VE YÖNTEM

### Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Tanımlayıcı tipte olan bu araştırmanın evrenini Eskişehir Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik, Ebelik ve Sağlık Kurumları Yöneticiliği Bölümlerinde 2012-2013 eğitim-öğretim yılında kayıtlı 830 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeden evrene ulaşılmaya çalışılmış ancak araştırmanın yapıldığı Şubat-Mart 2013 tarihleri arasında ulaşılabilen, araştırmaya katılmaya gönüllü ve veri toplama araçlarını değerlendirilebilecek şekilde dolduran 311 öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır.

### Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini, ilişki durumlarını ve geleneksellik algılarını belirleyici, araştırmacılar tarafından geliştirilen 16 soruluk anket formu, “Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇCDCÖ)”, “Romantik

İlişkilerle İlgili Kalıp Yargılara İlişkin Tutumlar Ölçeği (RİKTÖ)” ve “Toplumsal Cinsiyetle İlgili Sistemi Meşrulaştırma Ölçeği (TCSMÖ)” kullanılmıştır.

### Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇCDCÖ):

Glick ve Fiske (7) tarafından geliştirilen ÇCDCÖ, 11 maddesi düşmanca cinsiyetçiliği, 11 maddesi de korumacı cinsiyetçiliği ölçen toplam 22 maddeden oluşmaktadır. İlk halinde ters yönde puanlamayı gerektiren maddelerin bulunmasına karşın daha sonra tüm maddeler cinsiyetçiliği yansıtan ve ters yönlü puanlama gerektirmeyecek şekilde tekrar düzenlenmiştir. ÇCDCÖ’ nin Türkçeye uyarlanması Sakallı-Uğurlu tarafından yapılmıştır. Sakallı-Uğurlu (10) tarafından yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmasında kullanılan ölçek, tıpkı orijinal halinde olduğu gibi 11’i düşmanca cinsiyetçiliği, 11’i de korumacı cinsiyetçiliği ölçen toplam 22 maddeden oluşmakta olup, ters yönlü puanlamayı gerektiren hiçbir madde bulunmamaktadır. Ölçeğin iki alt boyutu düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik için ayrı ayrı yapılan güvenirlik hesaplamalarında; düşmanca cinsiyetçilik için belirlenen iç tutarlık katsayısı 0.87, korumacı cinsiyetçilik için belirlenen değer ise 0.78 olarak saptanmıştır. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar düşmanca ve korumacı cinsiyetçiliğin yüksek olduğunu göstermektedir.

### Romantik İlişkilerle İlgili Kalıp Yargılara İlişkin Tutumlar Ölçeği (RİKTÖ):

Ölçek romantik ilişkilerle ilgili kalıp yargılara karşı tutumları ölçmek amacıyla Sakallı ve Curun (2) tarafından geliştirilmiştir. Toplam 12 maddeden oluşan ölçeğin, Romantik İlişkilerde Erkeğin Baskın Kadının Kabul Edici Tavırları (RİEBKKT) (İç tutarlılık katsayısı=0.83) ve Erkeğin Girişken

Olması (RIEGO) (İç tutarlılık katsayısı=0.83) olmak üzere iki alt boyutu vardır. Sakallı-Uğurlu (11) ölçeği tekrar gözden geçirmiş ve 10 maddeye indirmiştir. Bu çalışmada daha önceki çalışmalarıyla tutarlı bir faktör yapısı elde etmiştir. Buna göre iç tutarlılık katsayıları sırasıyla 0.80 ve 0.84 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada kısaltılmış form olan 10 maddelik ölçek kullanılmıştır. Ölçekteki 4 ve 9. maddeler ters kodlanmaktadır. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar romantik ilişkilerde toplumsal cinsiyetle ilişkili kalıp yargıların arttığına işaret etmektedir.

#### **Toplumsal Cinsiyetle İlgili Sistemi Meşrulaştırma Ölçeği (TCSMÖ):**

Kay ve Jost (12,13) tarafından geliştirilmiş olan Toplumsal Cinsiyetle İlgili Sistemin Meşrulaştırılması Ölçeği, Genel Sistemin Meşrulaştırılması Ölçeği maddelerinin cinsiyet ilişkilerine uyarlanmasıyla elde edilmiştir. Sekiz maddeden oluşan ve 9'lu Likert tipi bir ölçek olan bu ölçeğin güvenirlik katsayısı Cronbach Alpha 0.65 olarak bulunmuştur. Bu ölçek, Işık ve Sakallı-Uğurlu (14) tarafından 2008'de Türkçeye uyarlanmıştır. Ön çalışma sırasında kategoriler belirtilmeksizin katılımcıların ölçek maddelerini, "tamamen katılıyorum" ile "tamamen karşıyım" arasında bir şık işaretleyerek yanıtlamaları istenmiş, ancak pek çok kişinin zorlandığı ve yanlış işaretlemeler yaptığı görülmüştür. Katılımcıların eğitim düzeylerinin çeşitlilik arz ettiği göz önünde bulundurularak, 9 dereceli Likert tipi olan ölçeğin 7 dereceli olarak kullanılmasına karar verilmiştir (14)

#### **Verilerin Toplanması ve Analizi**

Çalışmanın yürütülebilmesi için Eskişehir Sağlık Yüksekokulu Müdürlüğü'nden yazılı resmi izin ve öğrencilerden çalışmaya katılmayı kabul ettiklerine dair bilgilendirilmiş sözlü onam alınmıştır. Uygulamadan önce katılımcılara

araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş ve araştırma hakkındaki sorular araştırmacı tarafından yanıtlanmıştır. Katılımcılara veri toplama araçları sınıf ortamlarında uygulanmıştır. Veri toplama araçlarının uygulaması yaklaşık 15-20 dakika sürmüştür.

Araştırmanın verileri bilgisayar ortamında IBM SPSS 21.0 paket programında değerlendirilmiştir. Tanımlayıcı veriler; sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma olarak sunulmuştur. İstatistiksel analizler için student t-testi ve korelasyon analizi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi  $p < 0.05$  kabul edilmiştir.

#### **BULGULAR**

Romantik ilişkilerle ilgili kalıp yargılara karşı tutumları ölçmek ve bu tutumları cinsiyet farklılıkları ve cinsiyetçiliğin nasıl etkilediğini saptamak amacıyla yapılan çalışmada öğrencilerin yaş ortalaması  $20.87 \pm 2.12$  olarak saptanmıştır. Öğrencilerin 265'i (%85.2) kadın ve 46'sı (%14.8) erkektir. Katılımcıların 169'u (%54.3) hemşirelik, 104'ü (%33.4) ebelik ve 38'i (%12.2) sağlık kurumları yöneticiliği bölümlerinde öğrenim görmektedir. Araştırmanın uygulandığı dönemde katılımcıların 8'i (%2.6) evli, 40'ı (%12.9) sözlü/nişanlı olduğunu, 107'si (%34.4) ise flört ilişkisinin bulunduğunu belirtmiştir. Katılımcıların kendi geleneksellik algısı düzeyleri 7 basamaklı bir ölçek üzerinde değerlendirilmiş (1 "hiç geleneksel değil" ve 7 "çok geleneksel"), erkek katılımcıların geleneksellik algısı ortalamasının  $4.15 \pm 1.76$  olduğu saptanmış ve kadın katılımcılara göre kendilerini daha geleneksel algıladıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin aile yapısı sorgulandığında 198'i (%63.7) ailesini yeniliklere açık olarak tanımlarken 12'si (%3.9) yeniliklere kapalı olarak tanımlamıştır (Tablo 1).

**Tablo 1. Öğrencilere İlişkin Tanımlayıcı Özellikler**

| Tanımlayıcı Özellikler                      | $\bar{X} \pm SS$ |          |
|---------------------------------------------|------------------|----------|
| <b>Yaş</b>                                  | 20.87±2.12       |          |
| <b>Geleneksellik algısı</b>                 |                  |          |
| Kadın                                       | 3.94±1.17        |          |
| Erkek                                       | 4.15±1.76        |          |
| <b>Cinsiyet</b>                             | <b>n</b>         | <b>%</b> |
| Kadın                                       | 265              | 85.2     |
| Erkek                                       | 46               | 14.8     |
| <b>Bölüm</b>                                |                  |          |
| Hemşirelik                                  | 169              | 54.3     |
| Ebelik                                      | 104              | 33.4     |
| Sağlık Kurumları Yöneticiliği               | 38               | 12.2     |
| <b>En uzun süre ikamet ettiği yer</b>       |                  |          |
| Köy                                         | 29               | 9.3      |
| Kasaba                                      | 19               | 6.1      |
| İl merkezi (Ankara, İstanbul, İzmir)        | 59               | 19.0     |
| İl merkezi(Ankara, İstanbul, İzmir dışında) | 204              | 65.6     |
| <b>Şu anda ilişki durumu</b>                |                  |          |
| Flört                                       | 107              | 34.4     |
| Nişan/Söz                                   | 40               | 12.9     |
| Evli                                        | 8                | 2.6      |
| İlişkisi olmayan                            | 156              | 50.2     |
| <b>Aile yapısı*</b>                         |                  |          |
| Demokratik                                  | 128              | 41.2     |
| Muhafazakar                                 | 97               | 31.2     |
| Yeniliklere açık                            | 198              | 63.7     |
| Baskıcı ve kuralcı                          | 17               | 5.5      |
| Yeniliklere kapalı                          | 12               | 3.9      |

\*n katlanmıştır

Çalışma kapsamında romantik ilişkilerle ilgili kalıp yargılara karşı tutum, geleneksellik algısı, cinsiyetçilik ve toplumsal cinsiyeti meşrulaştırma algısını

gösteren değişkenler arasındaki ilişkiler Tablo 2’de verilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerden elde edilen veriler değerlendirildiğinde; RİKTÖ’nün

RİEBKKT alt boyutu ile geleneksellik algısı ( $r=0.15$ ), ÇDCÖ'nün Düşmanca ( $r=0.23$ ) ve Korumacı Cinsiyetçilik ( $r=0.32$ ), TCSMÖ'nün toplam puanları ( $r=0.18$ ) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır. RİKTÖ'nün RİEGO alt

boyutu ile ÇDCÖ'nün Düşmanca ( $r=0.25$ ) ve Korumacı Cinsiyetçilik ( $r=0.25$ ) alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki mevcutken, geleneksellik algısı ( $r=0.07$ ) ve TCSMÖ toplam puanı ( $r=0.08$ ) arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

**Tablo 2. Geleneksellik Algısı, Romantik İlişkilerle İlgili Kalıp Yargılara Karşı Tutumlar Ölçeği, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği ve Toplumsal Cinsiyetle İlgili Sistemi Meşrulaştırma Ölçeklerinin Korelasyonu**

| Değişkenler               | 1      | 2      | 3      | 4      | 5      | 6 |
|---------------------------|--------|--------|--------|--------|--------|---|
| 1. Geleneksellik Algısı   | -      |        |        |        |        |   |
| 2. RİEBKKT                | 0.15** | -      |        |        |        |   |
| 3. RİEGO                  | 0.07   | 0.19** | -      |        |        |   |
| 4. Düşmanca Cinsiyetçilik | 0.04   | 0.23** | 0.25** | -      |        |   |
| 5. Korumacı Cinsiyetçilik | 0.12*  | 0.32** | 0.25** | 0.60** | -      |   |
| 6. TCSMÖ                  | 0.12*  | 0.18** | 0.08   | 0.16** | 0.23** | - |

$n=311$ , \* $p<0.05$ , \*\* $p<0.01$

Tablo 3'te kadın ve erkek katılımcıların RİKTÖ, ÇDCÖ alt ölçeklerinden ve TCSMÖ ölçeğinden aldıkları puanlar karşılaştırılmıştır. Cinsiyetler arasında RİKTÖ alt ölçeklerinden alınan puanlar arasında anlamlı fark saptanmışken

( $p<0.01$ ), ÇDCÖ alt ölçekleri ve TCSMÖ ölçeğinden alınan puanlar arasında anlamlı fark bulunmamıştır ( $p>0.05$ ).

**Tablo 3. Cinsiyete Göre RİKTÖ, ÇDCÖ Alt Ölçeklerinden ve TCSMÖ Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması**

| Değişkenler            | Cinsiyet | n   | $\bar{X} \pm SS$ | t     | p     |
|------------------------|----------|-----|------------------|-------|-------|
| RİEBKKT                | Kadın    | 265 | 18.96 $\pm$ 6.17 | -5.98 | <0.01 |
|                        | Erkek    | 46  | 24.80 $\pm$ 5.77 |       |       |
| RİEGO                  | Kadın    | 265 | 25.01 $\pm$ 6.32 | 6.08  | <0.01 |
|                        | Erkek    | 46  | 18.91 $\pm$ 5.99 |       |       |
| Düşmanca Cinsiyetçilik | Kadın    | 265 | 28.78 $\pm$ 5.58 | -1.60 | 0.110 |
|                        | Erkek    | 46  | 30.28 $\pm$ 7.24 |       |       |
| Korumacı Cinsiyetçilik | Kadın    | 265 | 29.09 $\pm$ 6.30 | 1.05  | 0.293 |
|                        | Erkek    | 46  | 28.02 $\pm$ 6.89 |       |       |
| TCSMÖ                  | Kadın    | 265 | 23.87 $\pm$ 4.66 | -1.88 | 0.061 |
|                        | Erkek    | 46  | 25.36 $\pm$ 6.40 |       |       |

## TARTIŞMA

Erkek egemen toplumlarda ekonomik, politik ve sosyal alanlarda güç erkeğin elindedir. Ancak, bunun yanında erkeğin kadın desteği olmadan yaşamını sürdürememesi, ilişkilerde kadına belli bir güç kazandırmaktadır. Bu durumda kadınlara karşı erkeğin tutumunda hem düşmanca hem de dostça bir yaklaşım gözlemek mümkündür (2). Düşmanca cinsiyetçilik kadının alt statüde olması, erkeğin gücü ve geleneksel cinsiyet rollerinin kabulünü içermektedir. Dostça cinsiyetçilik ise, kadını geleneksel rolleri ile yüceltir ve kişilerarası ilişkilerde kadının erkeğe bağlılığını ve kadın ile olan romantik cinselliği vurgular (6). Romantik ilişkilere yönelik kalıp yargılara karşı tutumlar da dostça ve düşmanca cinsiyetçiliğe yönelik düşüncelerden etkilenmektedir. Düşmanca ve dostça cinsiyetçilikten yüksek puan alan katılımcıların romantik ilişkilere yönelik daha olumlu tutumlara sahip olması beklenmektedir (2). Çalışmamızda yer alan değişkenler arasındaki korelasyon incelendiğinde; RİKTÖ alt boyutları ile, ÇCDCÖ alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Literatürle uyumlu olan bu sonuca göre, düşmanca cinsiyetçilik puanı yüksek olan katılımcıların düşük olanlara oranla romantik ilişkide erkeğin baskın, kadının kabul edici tavırlarını ve erkeğin girişken olması konusundaki ifadeleri daha fazla benimsedikleri belirlenmiştir. Dostça cinsiyetçilik açısından incelendiğinde ise, dostça cinsiyetçilik puanı yüksek olan katılımcıların düşük olanlara oranla romantik ilişkide erkeğin baskın, kadının kabul edici tavırlarını ve erkeğin girişken olması konusundaki ifadeleri daha fazla benimsedikleri saptanmıştır (2,8,11). Toplumsal cinsiyeti meşrulaştırma açısından bakıldığında ise, TCMSÖ toplam puanı ile RİEBKKT alt boyutu puanı arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki mevcutken, RİEGO alt boyutu ile anlamlı

bir ilişki yoktur. Buna göre toplumsal cinsiyeti meşrulaştırma eğilimi daha fazla olan öğrenciler, karşı cinsle olan romantik ilişkilerinde erkeğin daha baskın olması gerektiği düşüncesine sahiptir. Literatür incelendiğinde toplumsal cinsiyetle ilgili sistemin meşrulaştırılması ve romantik ilişkilerle ilgili kalıp yargılar arasındaki ilişkiyi gösteren çalışmaya rastlanmamıştır.

Toplumsal cinsiyet rolü ve cinsiyet kalıp yargıları yaşamın tüm alanlarında olduğu gibi romantik ilişkileri de etkilemektedir. Çalışmamızda romantik ilişkilerle ilgili kalıp yargılara karşı tutumlar ölçeğinin alt ölçeklerinden erkek ve kadın öğrencilerin aldıkları puanlar arasında anlamlı fark saptanmıştır. Buna göre; erkek katılımcıların RİEBKKT alt ölçeğinden aldığı puan kadın katılımcılara göre daha fazlayken, RİEGO alt ölçeğinden kadın katılımcıların aldıkları puan erkek katılımcılara göre daha fazladır. Erkekler romantik ilişkilerde erkeğin kadına göre daha baskın rol oynaması, kadınlar ise erkeklerin romantik ilişkide daha belirleyici rol alması gerektiğini düşünmektedirler. Literatürde çalışma bulgularımıza benzer sonuçlar mevcuttur (2,8,11,15,16). Erkek ve kadın katılımcıların RİKTÖ alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasındaki farklılıklar, romantik ilişkilerde kültürel cinsiyet farklılıklarının etkisinin ve erkeğin güç ve kontrolüne dayanan bir ilişki şekli beklentisinin olduğunu göstermektedir. Toplumun belirlediği geleneksel kadın ve erkek rollerine ilişkin değerler, tutumlar ve beklentilerin farklı olması ile bireylerin toplumun belirlediği bu geleneksel rollere göre sosyalleşmeleri, ikili ilişkilerde gözlemlenen cinsiyetçi bakış açısının en temel nedenlerinden biridir (17). Bu bakış açısıyla ele alındığında, son dönemlerde eşitlik temelli romantik ilişkiler sıklıkla dile getirilse de romantik ilişkilerdeki güç ya da kontrol üzerine yapılan çalışmalarda belirgin cinsiyet farklılıkları ortaya çıkmakta, güç ve kontrol odaklı erkek

egemen ilişki örüntüsüne sıklıkla rastlanmaktadır (18).

Çelişik duygulu cinsiyetçilik açısından bakıldığında her iki cinsiyet arasında ÇDCÖ'nin alt ölçeklerinden alınan puanlar arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Ancak erkek katılımcıların düşmanca cinsiyetçilik, kadın katılımcıların ise dostça (korumacı) cinsiyetçilik alt ölçeklerinden aldıkları puanların daha fazla olduğu bulunmuştur. Düşmanca cinsiyetçilik; erkeğin gücünü, geleneksel cinsiyet rollerini ve erkeklerin kadınlara küçültücü özellikler atfederek onları cinsel nesneler olarak görmesi ve istismarını haklılaştırmayı içermektedir. Korumacı cinsiyetçilik ise tersine, erkek egemenliğinin ve buyurucu cinsiyet rollerinin daha ince ve nazık bir biçimde haklılaştırılmasıdır. Korumacı cinsiyetçilik; kadınla romantik cinsel ilişkiyi ve bu nedenle erkeğin kadına bağlılığını içerir (19). Yapılan çalışmalar çalışma bulgumuz ile paralel olarak kadınların korumacı cinsiyetçilik tutumlarını, erkeklerin ise düşmanca cinsiyetçilik tutumlarını daha fazla benimsediklerine işaret etmektedir (2,8,11, 16,20). Sonuçlar çalışma bulgularımıza paralellik göstermektedir.

Her iki cins arasında Toplumsal Cinsiyetle İlgili Sistemi Meşrulaştırma Ölçeği puanları karşılaştırıldığında, cinsiyetler arası anlamlı bir fark saptanmamıştır. Ancak erkek katılımcıların ölçek toplam puanı kadın katılımcıların toplam puanından daha yüksektir. Toplumsal cinsiyetle ilgili sistemin meşrulaştırılmasının cinsiyetle olan ilişkisine dair literatürde çalışma kısıtlı sayıdadır. Çoklar ve Meşe'nin, (16) tecavüz mitlerinin kabulü üzerinde genel sistemin meşrulaştırılması, cinsiyetle ilgili sistemin meşrulaştırılması, dostça cinsiyetçilik ve düşmanca cinsiyetçilik eğilimlerinin ne derecede etkili olduğunu araştırdığı çalışmasında erkeklerin

kadınlara kıyasla cinsiyetle ilgili sistemi daha fazla meşrulaştırma eğiliminde oldukları saptanmıştır. Çalışmada araştırma bulgumuzla benzer şekilde erkek katılımcıların TCMSÖ'den kadın katılımcılara göre daha fazla puan aldıkları belirlenmiştir. Glick ve Fiske, kadına yönelik cinsiyetçi antipatinin kadına yönelik önyargının açık biçimi olduğunu ve bunun cinsiyetçiliğin meşrulaştırılmasında rol oynadığını ileri sürmüşlerdir (6,7). Erkek katılımcıların TCMSÖ puanlarının kadın katılımcılara göre daha yüksek olmasının nedeni Glick ve Fiske'nin ileri sürdüğü görüşe dayandırılarak açıklanabilir.

## SONUÇ

Çalışma sonucunda romantik ilişkilerde erkeğin baskın kadının kabul edici tavırları ile düşmanca cinsiyetçilik ve toplumsal cinsiyeti meşrulaştırma eğiliminin erkek katılımcılar, romantik ilişkilerde erkeğin girişken olması ve dostça cinsiyetçilik yaklaşımının ise kadın katılımcılarda yüksek olduğu görülmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsiyetle ilgili kalıplaşmış yargılar ve normatif inançlar yaşamın romantik ilişkiler alanında da etkilidir. Cinsiyetler arasındaki bu farklılıklar, romantik ilişkilerde toplumsal cinsiyet rollerinin benimsendiğini göstermektedir. Özellikle, toplumsal bakış açısının etkisi ile kadın sayısının fazla olduğu hemşirelik ve ebeklik bölümü öğrencilerinin toplumsal cinsiyet ayrımcılığı ve romantik ilişkilerle ilgili geleneksel tutuma sahip olması üniversite eğitiminde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eğitimlere yer verilmesinin önemini göstermektedir. Öğrencilere verilecek toplumsal cinsiyet ile ilgili eğitimler, öğrencilerin toplumsal cinsiyete yönelik farkındalıkları ve bilinç düzeylerini artırarak, toplumun diğer gruplarına rol model olmalarını sağlayacaktır. Çalışma bulguları değerlendirildiğinde, toplumsal cinsiyet algısının romantik ilişkilere olan

etkisini daha derinlemesine incelemek için nitel çalışmalara ihtiyaç olduğu sonucuna varılmıştır.

#### KAYNAKLAR

1. Dökmen ZY. Toplumsal cinsiyet, sosyal psikolojik açıklamalar. Sistem yayıncılık 2004.
2. Sakallı N, Curun F. Romantik ilişkilerle ilgili kalıp yargılara karşı tutumlar. Tecrübi Psikoloji Çalışmaları 2001;22:31-45.
3. Sakallı-Uğurlu N, Ulu S. Evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlar: Çelişik duygulu cinsiyetçilik, yaş, eğitim ve gelir düzeyinin etkileri. Türk Psikoloji Yazıları 2003;6:53-65.
4. Herek GM, Religious orientation and prejudice: A comparison of racial and sexual attitudes. Journal of Personality and Social Psychology Bulletin 1987;13(1):34-44.
5. Glick P, Fiske ST. Hostile and benevolent sexism measuring ambivalent sexist attitudes toward women. Psychology of Women Quarterly 1997;21(1):119-135.
6. Glick P, Fiske ST. The ambivalent sexism inventory: differentiating hostile and benevolent sexism. Journal of Personality and Social Psychology 1996;70(3):491-512.
7. Glick P, Fiske ST. An ambivalent alliance: Hostile and benevolent sexism as complementary justifications for gender inequality. American Psychologist 2001;56(2):109-118.
8. Okutan N. The Relationship between attitudes toward homosexuality, ambivalent sexism and perception of religiosity among Turkish University students. International Journal of Psychology Special Issue: International Congress of Psychology 2012;47(1):709.
9. Okutan N, Sunal B.A. Eşcinsellere yönelik tutumlar, cinsiyetçilik ve romantik ilişkilerle ilgili kalıp yargılar: Yetişkin bağlanma biçimleri açısından bir değerlendirme. Türk Psikoloji Yazıları 2011;14(7):69-77.
10. Sakallı-Uğurlu N. Çelişik Duygulu cinsiyetçilik ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. Türk Psikoloji Dergisi 2002;17(49):47-58.
11. Sakallı-Uğurlu N. How do romantic relationship satisfaction, gender stereotypes, and gender relate to future time orientation in romantic relationships? The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied 2003;137(3):294-303.
12. Kay AC, Jost JT. Complementary justice: Effects of "Poor but Happy" and "Poor but Honest" stereotype exemplars on system justification and implicit activation of the justice motive. Journal of Personality and Social Psychology 2003;85(5):823-837.
13. Jost JT, Kay AC. Exposure to benevolent sexism and complementary gender stereotypes: Consequences for specific and diffuse forms of system justification. Journal of Personality and Social Psychology 2005;88(3):498-509.
14. Işık R, Sakallı-Uğurlu N. The Relationship between system justifying beliefs and attitudes toward honour. 2. International Conference on Community Psychology, Lisboa. 2008.
15. Basow SA. Gender: stereotypes and roles, Thomson Brooks/Cole Publishing Co, Belmont, CA, US 1992:447.
16. Çoklar I, Meşe G. Sistemin Meşrulaştırılması Yönündeki Motivasyonun ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliğin Tecavüze İlişkin Tutumlar Üzerindeki Etkisi. Sunulmuş Sözlü Bildiri, İstanbul. 2008.
17. Honeycutt J, Cantrill J. Cognition, Communication and romantic

relationships, Lawrence Erlbaum Associates, New Jersey, 2001:220.

18. Gizir CA. Üniversite öğrencilerinin ilişki inançlarının cinsiyet ve romantik ilişki yaşama durumlarına göre incelenmesi. Eğitim ve Bilim 2013;38:372-383.

19. Ayan S. Cinsiyetçilik: Çelişik duygulu cinsiyetçilik. Cumhuriyet Tıp Dergisi 2014;36:147-156.

20. Nagoshi JL, Adams KA, Terrell HK, Hill D.E, Brzuzy S, Nagoshi CT. Gender differences in correlates of homophobia and transphobia. Sex Roles 2008;59:521-531.